

יצא עם אשתו למדינת הים, ובא הוא ואשתו ובניו ואמר: זו האשה שיצאה עמי ואלו בניה — אין צריך להביא ראיה לא על האשה (שכבר בדקה כשנשאה. רש"י. ומבואר בתוס' שאין לחוש שמא זו אשה אחרת אלא מניחים שזוהי אותה שיצאה עמו) ולא על הבנים. ופרשו בגמרא, בבנים קטנים הכרוכים אחריה, אבל בגדולים — צריך להביא ראיה על הבנים שהם שלה.

אמר: מתה שם ואלו בניה — מביא ראיה על הבנים, שהם בני אותה אשה. לפרוש ר"י, די שמביא ראיה שהם הבנים של אשתו שמתה, ואין צריך להוכיח שאותה אשה היתה מיוחסת, כי אין לחוש שלקח שם אשה אחרת אלא זו שיצא עמה [שהיא בדוקה משנשאה] זו היא שמתה.

יצא למדינת הים ללא אשה ובא ואמר אשה נשאתי במדינת הים ואלו בניה — מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ואין צריך להביא ראיה על הבנים (שהרי כרוכים אחריה). 'מתה ואלו בניה' — צריך להביא ראיה על האשה (שהיא מיוחסת) ועל הבנים (שמאותה אשה הם).

בא עם אשה ובנים ואמר שהיו לו שתי נשים והאחת מתה ואלו בניה של זו החיה — מביא ראיה עליה שהיא מיוחסת, ועל הבנים שהם בניה. ואפילו כרוכים אחריה — כי שמא בניה של חברתה הם והיא גידלתם.

לדברי ריש לקיש אין סומכים על כך שהבנים כרוכים אלא לענין קדשי הגבול, אבל לא ביוחסין. ורבי יוחנן אמר: אפילו ביוחסין, שהרי סומכים על החזקות לכל דבר, אפילו לענין עונשי מלקות ומיתה.

א. התוס' הביאו ממסכת כתובות שלפי דעת תנאים אחת, נאמן האב להאכיל בניו תרומה אפילו אינם כרוכים אחר אמם, ודלא כסוגיתנו.

ב. לפרש"י, לריש לקיש צריך להביא ראיה על הבנים לענין עבודת המקדש. רק לתרומה אין צריך. ולפירוש רבנו תם, בכלל 'קדשי הגבול' שאמרו כאן, היינו לכל דבר מלבד לסקול על ידי הוכחה זו.

דף פ

קסט. א. האם מענישים במלקות ובמיתה על פי חזקה? בן הבא על אמו, איזו הוכחה צריך להביא על כך שהוא בנה כדי לחייבם?

ב. רובא וחזקה — מה עדיף?

א. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: סוקלים ושורפים על החזקות. כדברי רבה בר רב הונא: איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית — נסקלים ונשרפים זה על זה. וכן מסרו בשם בר קפרא: מעשה באשה שבאה לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה, והגדילתו, ובא עליה — והביאום לבית דין וסקלום, לא מפני שבנה ודאי אלא מפני שכרוך אחריה.

משמע בסוגיא שריש לקיש חולק על כך, שלכך לדבריו אין הוכחה ודאית ממה שהבנים כרוכים אחר האשה, שהיא אמם.

ב. רוב העומד מול חזקה דמעיקרא [כגון תינוק הנמצא בצד העיסה ובצק בידו; רוב תינוקות מטפחים הם ואולם העיסה עומדת בחזקת טהרה] — לדברי חכמים רוב עדיף, כי המיעוט כמי שאינו. ולדברי רבי מאיר — ספק, סמוך מיעוט לחזקה והורע לו הרוב.

מבואר בתוס' שברוב גמור, לחכמים הולכים אחר הרוב בתורת ודאי, אף לקולא. ולרבי מאיר — ספק, ואילו ברוב שאינו גמור — לחכמים אין כאן ודאות [לרבי יוחנן], ולרבי מאיר — הולכים אחר החזקה לגמרי, אף לקולא. והרמב"ן לא חילק בדבר, ולדבריו לחכמים לעולם הולכים אחר הרוב לחומרא, ומדרבנן, אבל חוששים למיעוט [עכ"פ לרבי יוחנן]. מלבד אם הורעה החזקה, שאז יש לילך אחר הרוב בתורת ודאי. ומרש"י משמע לחלק [לרבי יוחנן] בין רוב 'דאיתא קמן' שאז הולכים אחר הרוב בתורת ודאי ואף לקולא — לחכמים, לבין רוב 'דליתא קמן' שאז מצרפים החזקה למיעוט לעשות 'ספק'.

קע. מה הדין במקרים הבאים?

א. תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו.
ב. עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלים שם.
ג. עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם.
א. תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו — רבי מאיר מטהר; סמוך מיעוט תינוקות שאין מטפחים לחזקת טהרה של העיסה, והרי הורע הרוב. וחכמים מטמאים; רובא וחזקה — רובא עדיף. לדברי ריש לקיש בשם רבי אושעיא, לחכמים העיסה טמאה ודאי ושורפים תרומה שנגעה בה. ורבי יוחנן אמר: אין זו חזקה ששורפים עליה תרומה אלא תולים, לא אוכלים ולא שורפים. לפרש"י, ידוע שהתינוק נגע בעיסה והספק הוא על טומאתו של התינוק, ולפי שרוב תינוקות מטפחים באשפה, לפיכך רובם טמאים. ורבנו תם ועוד מפרשים שהתינוק נידון כודאי טמא, מפני שנשים נדות מגפפות ומנשקות אותו. והנידון הוא אם נגע בעיסה שכן דרכו של תינוק לטפח בעיסה, או שמא אדם טהור נטל בצק ונתן לו והתינוק לא נגע. ומשמע ברמב"ן ובריטב"א שאם ידוע שהתינוק נגע בעיסה ויש ספק על טומאתו — הרי הורעה חזקת טהרה ואף לרבי יוחנן שורפים עליה תרומה. וכן נקט הרי"ד. מבואר בגמרא [עכ"פ לרבי יוחנן] שמן הדין היה לטהר בספק זה, כדין ספק טומאה בדבר שאין בו דעת לישאל שאפילו ברשות היחיד טהור. אלא עשאוהו חכמים כמו שיש בו דעת לישאל. (ופרשו התוס' שאין זה 'רוב' חשוב, ולכך מן הדין היה לטהר).

ב. עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלים שם ונמצאו מהם חתיכות בעיסה, ואין ידוע אם של שרצים או של צפרדעים; אם רוב שרצים — טמאה. ותרומה שנגעה בה — נשרפת (מפני שהולכים אחר הרוב הנמצא לפנינו, וגם הורעה חזקת טהרה — שהרי ודאי נגעו בה. ערש"י וראשונים). ואם רוב צפרדעים — טהורה.

ג. עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים טמאים שם, ויש סימני ניקור בעיסה — כל טהרות שיגעו בעיסה תולים; לא אוכלים ולא שורפים. ואעפ"י שספק טומאה בדבר שאין בו דעת לישאל אפילו ברשות היחיד טהור, עשאוהו חכמים כמו שיש בהם דעת לישאל, וחוששים שמא שתו התרנגולים מהמשקים הטמאים ובעוד משקה טופח בחרטומיהם, נקרו בעיסה.

אמר רבי יהושע בן לוי: לא שנו אלא במשקים לבנים, אבל באדומים — אם אכן שתו וניקרו היה הדבר ניכר בעיסה. ופירש רבי יוחנן דבריו: דוקא במשקים עכורים שאינם נוחים להיבלע, אבל צלולים [שבבואה של תינוק ניכר בהם] — אפילו באדומים טמא, שמא נבלעו המשקים בעיסה.

דין לוייה וקבורה לתינוק קטן — נתבאר במו"ק כד.

דפים פ — פא

קעא. האם מותר היחוד באופנים דלהלן?

- א. איש אחד עם כמה נשים.
  - ב. אשה אחת עם כמה אנשים.
  - ג. יחוד איש עם אשת איש בזמן שאשתו אמו.
- א. שנינו: לא יתייחד אדם עם שתי נשים. (לגרסת התוס' ועוד ראשונים, רבי שמעון מתייר) — חוששים שמא יתפתו לו.
- אמר רבא: מתייחד אדם עם שתי יבמות (= הנשואות לשני אחים), עם שתי צרות, עם אשה וחמותה, [עם אשה ובת חמותה], עם אשה ובת בעלה, עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה (כלומר מה היא ביאה, שתדע לספר דברים בשוק. רש"י) ואין מוסרת עצמה לביאה — שבכל אלו האחת יריאה מהאחרת ואין חשש שתתפתה לעבירה.
- א. כתבו כמה פוסקים שאיסור יחוד עם שתי נשים אינו אלא מדרבנן.
  - ב. הסכמת הפוסקים שאפילו עם שתי נשים פנויות אסור להתייחד, הגם שאיסור יחוד עם פנויה טהורה אינו אלא מדרבנן.
  - ג. אם אחת מאותן נשים היא בתו, שאין כלפיה חשש זנות — מסתבר להקל בדבר, וכן נוהגים. (עפ"י אגרות משה. ובמקום אחד כתב שיש מקום להחמיר — כדעת הזכור לאברהם).
  - ד. יחוד עם שלש או ארבע נשים — לפרש"י (פב). מותר, מלבד למי שעסקיו עם הנשים, מפני שלבו גס בהן ומחפות עליו. והתוס' כתבו להוכיח שגם עם נשים הרבה אסור להתייחד.
- ב. אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. אמר רב יהודה אמר רב: לא שנו אלא בכשרים אבל בפרוצים — אפילו עשרה אסור, וכמעשה שהיה. ואף בכשרים אין מותר אלא בעיר, אבל בדרך — עד שיהיו שלשה, שמא יצטרך אחד מהם להיפנות ונמצא אחד מתייחד עם הערוה.
  - ומסופר על רב ורב יהודה שהלכו בדרך והיתה אשה הולכת לפניהם. אמר לו רב לרב יהודה, הרם רגלך (לילך מהר) מפני גיהנם. אמר לו: והרי בכשרים מותר? אמר לו: מי יאמר שבכשרים כמונו אמרו — אלא כגון רבי חנינא בר פפי וחבריו.
  - א. הרמב"ן פירש שמנהג חסידות נהג, שלא להחזיק עצמו כשר וחסיד. (וכע"ז בתורי"ד).
  - ב. אנשים שעסקם עם הנשים אפשר שדינם כפרוצים ואסור להם היחוד אפילו הם שנים. ואפשר אפילו עם נשים הרבה ביחד אסור. (עפ"י רמב"ן ורישב"א).
- ג. אמרו במשנה שאעפ"י שאין אדם מתייחד עם שתי נשים, בזמן שאשתו עמו — ישן עמהם בפונדק מפני שאשתו משמרתו.